

ET BESØG I CELLE 1775.

Af *Louis Bobé*.

Nedenstaaende Optegnelser om et Besøg i Celle i 1775 kort efter Dronning Caroline Mathildes Død, som var indtruffet 10. Maj s. A., giver hidtil ukendte Oplysninger om Dronningens sidste Levetid. Meddelelserne er hentede fra en haandskreven Dagbog med Titlen »Journal over Reysen fra Kiøbenhavn til Pyrmont og derfra hiem igien, begyndt den 31te May og fuldendt den 3^{die} Sept. Aar 1775.«, Originalen i Hr. Theaterchef *C. D. Hegermann-Lindencrones* Eje. Forfatteren er Kammerherre, Etatsraad *Johan Frederik Lindencrone* (1746—1817), om hvem se Danmarks Adels Aarvog XLI (1924), S. 471. Om de til Dronningens Omgivelser hørende, her omtalte Personer kan henvises til min Afhandling »Dronning Caroline Mathilde i Celle« (Fra Renaissance til Empire, Kbhvn. 1916, S. 96—117).

Torsdagen den 15de Juni.

..... Vi kom her til Staden Kl. halv 9 om Morgen og toge ind i et ganske smukt Herberge, hvor Værelserne og Leylighederne ere upaaklagelige. Efter at have sovet nogle Timer og spiiet til Middag forføyede vi os, ledsaget af den afdøde Dronning Mathildæ Sølv-Pop til Slottet. Vor Veyleder var en Dansk og den eeneste Mands Person af denne Nation, som havde været iblandt Hendes Hof-Stat. Han viiste os Spisse-Gemacket og det saa kaldede Marechals Taffel; vi saae og en Deel Guld-Stykker, der hørte til et Taffel, bestemt for Dronningens egen Person. Disse tilligemed Staden og Slottet har Kongen af Engeland arvet efter en Hertug i Hannover, da Linien døde ud. Han skaffede os derpaa fat paa en Person, der forhen havde været Kammer Tienner hos Dronningen. Denne aabnede de fleeste Gemacker for os. De ere af den antique Smag, men derhos kionne og vel meublerede. Det eeneste Boehave bestaaer af Mahogeni Træe. I Sov-Kammeret er en overmaade smuck Udsigt til Byen, for Vindverne var en artig slags Chasier, som meget vel skiuler for Solen og bruges her mangfoldig i det Hannoverske. I dette Værelse er den navnkundige Mathilda død. Man kunde endnu i samme merke en slags Liig-Lugt. I det næste Gemak hang hendes Portrait, men det lignede icke; et Fruentimmer, hvis Navn man vel sagde mig, men som ieg icke erindrer, har skildret det. Paa en anden Væg saae man hendes Broders Kongens af Englands Skilderie samt deres Moders Princessen af Wallis Brystbillede pousseret i Gibs. Kong Georg 3 er malet saaledes som naar han kommer fra

Revue. Han sidder lehnende sig ved et Bord og har megen Couleur i Ansigtet. Kammer-Tiennen fortalte at paa Slottet er 2 Portraits, hvoraf det eene forestiller Kron Prindsen af Danmark og det andet den lille Princesse, men at begge ligge i Dronningens Bibliotheque; Døren til dette, saavel som til nogle andre Gemakker ere forseglede. Det gjorde mig ret ondt, at ieg ikke kunde faae disse tvende Stycker at see. De øvrige Værelser ere og net møblerede; nogle af dem have Platfonds af Stuccatur-Arbeyde, i andre ere disse malede og presentere adskillige Historier af Poeterne. I 3 à 4 Gemakker seer man i Væggene et i Gibs veludarbejdet Hoved med Laurbær Krands om; vor Veyviser paastod at disse Værelser have været til i Wilhelm 3^{dies} Tiid; hvis saa var, kunde man have Grund til at troe, at Portraitet skulde være hans. Herfra gik vi hen for at bese Theatre; det er kun lidet, men net indrettet. Dronningens med rødt Plyds betrokne Loge er bygt midt for. Parterret er icke meget stort; Theatre ey heller; dog sagde Kammer Tiennen, at Entreprenuren for de Franske Comedier, som i Dronningens levende Live paa samme bleve opførte, saavel som Acteurerne selv, have været særdeles vel fornøiede med det. Endelig viiste han os Capellet. Nedgangen hertil er slet og ubequem: Her fornåm man og en giennemtrængende Lugt af Liig. Capellet er meget lidet, men Malerierne, der udgiøre en temmelig Samling ere overmaade prægtige. Alter Tavlen forestiller Christi Korsfæstelse imellem de tvende Røvere. Ved den eene Side af den er en Fløy, paa hvilken sees en knælende Hertug, som Cammer Tiennen kaldte Ernestus, og paa den anden er ogsaa en Fløy, hvorpaa et knælende Fruentimmer, der skal være Ernesti Gemahlinde, og, som man paa-staaer, en Princesse af Danmark. At optegne de andre malede Stycker vilde blive for vidtløftigt, især da ieg icke uden Forurettelse kunde giøre Forskiæl imellem dem. De ere alle ypperlige. I dette Capel har ei i mange Aar været prædikat, men Dronningen har communiceret deri; Sommetider har hun og benyttet sig deraf for at sidde der, naar det paa Slottet har været for varmt. Orgelverket er overmaade lidet, men skal have en angenem Lyd. Fra et af Gemackerne gick vi ud paa Volden, hvor der er en behagelig Spadsere Gang under Castanie Træer. Her mødte vi en Frøken *Bennixen*, et meget artigt Barn paa 5te Aar. Den af-døde Dronning har efter hendes Mosters Død antaget sig hende, og i et Brev, som hun kort før sit Endeligt lod skrive til Hendes Broder, Kongen af England, anbefalet hende i Hans Naade samt bedet, at hun for sin Leve Tiid, enten hun giftede sig eller icke, aarlig maatte beholde en Pension af 600 rd; i samme Skrivelse skal hun og have meldt om sine andre Domestiquer at hver efter Omstændigheder kunde blive hiulpen. Man berømte meget

denne Prinsesse og sagde, at som hun var Kongens af Englands kiereste Syster, havde han anvendt al muelig Fliid for at fornøye hende. — Een af Princerne, der iust var kommen her til Zelle samme Dag hun døde, bragte den Tidende med, at hun snart kunde vente Tillæg i sin Pension, og at Kongen desuden vilde lade gjøre Indretninger for hende til henved 60000 rd; men Efterretningen kom for sildig, thi et Par Timer før var hun gaaet ind i Evigheden. Jeg har glemt at melde, at i hendes Sove-Gemak laae en Journal-politique angaaende Hofferne i Europa, og at iust det Blad var opslaaet, hvor der handlede om Dannemarc. I det næste Værelse saae vi »Melange de la Philosophie et de la Critique«, Thome I, uden Tvivl af *Formay*, samt nogle andre Bøger, hvoriblandt »Emile«, dog icke den som Rousseau var Author til. Effter at vi nok havde seet os om, vilde ieg have givet Kammer-Tieneren en species Ducat, men ieg var icke i stand til at formaae ham dertil. Saasnart vi havde spadsert Volden rundt med den lille Frøken Bennixen toge vi Afskeed og gick med Sølv-Poppen til forrige Ober-Hofmesterinde hos Dronning Mathilde. Frue von *Plesses* Gaard. Hun var allerede reyst til Pymont, hendes Gartner førte os om i Haven. Inventionen af et Monument, som denne Dame i samme har ladet oprette til Erinding om sin Fader og Mand, fortienner megen Roes. Stædet er en grøn Forhøyning, paa hvilcken uordentligviis er plantet Granne-Cypress- og dobbelte Hylle-Træer; Æremindet bestaaer i sig selv af en temmelig stor hvid Steen, giort som et Alter, med en smuk Latinsk Inscription; oven paa denne er 2 Urner af samme Materie, ligeledes med forgyldte Indskrifter; paa den eene afg. Geheime Raad *Berkentins* og paa den anden Hr. *Siegfried von Plesses* Navne. I en af de andre Gange er en med Staal-Traad flettet Voliere, hvori Fasaner og adskillige slags andre smaae Creature. Foruden fleere artige Indretninger er her et lidet Træ-Buur, hvori Canariefugle, og nok et, hvori har været en Bie-Sverm, fra hvilken Viseren er død. Det stod nu ledigt. Efter at Gartneren endelig havde viist os et Indiansk Balsam-Træ kaldet Takama Haka, paa hvilket den sorte Indianske Balsam voxer, forføyede vi os hiem til vort Logis. Jeg vilde ogsaa have paa-nødet Sølv Poppen en Species Ducat for sin Umage, men han var heri lige saa paastaaende som Kammer-Tieneren Angaaende Dronning Mathildæ Svaghed fik ieg her følgende at vide. Hun fik i Sinde at see en af hendes Pager, som var død af en hidsig Sygdom, ligge Liig; icke længe dereffter blev hun selv hefftig angreben, den bekjendte Doctor *Zimmerman* og hendes Liv-Medicus *Leiser* eller *Lehsen* gik til hende. Nogle Maaneder tilforn havde hun haft et Anstød af en Feber, som dog holdt op igien, men denne Gang skal hun selv have sagt, at det blev hen-

des Død. Baade Consistorial Raad *Jacobi* og hendes Hoff Prædikant *Leiser* eller *Lehsen*, Broder til den før ommeldte Doctor, kom ofte til hende. Hun er biesadt i Stadens Kirke; man arbejder i Hannover paa en Kiste af Marmor, og før den bliver færdig, siges der, at det icke tillades nogen at see hende. Vor Vert, der er en stor Beundrer af den afdøde Dronning, fortalte, at hun maanedlig gav 100 rd. til de Fattige af den hende tilstaaede Pension. Nu staaer intet meere tilbage at melde, end at Zelle er en liden, men tillige meget smuk vel befæstet Stad. Commendanten er Printz Ernst af Mecklenburg Strelitz, en Broder af Dronningen i Engeland.

Dronningens Page, Heinrich Wilhelm von Gustedt, døde 29. April, 14½ Aar gl., af de i Foraaret 1775 i Celle grasserende Frisler, der bortrev mange; Dronningen døde 12 Dage senere af samme Sygdom. (Kirkebogen).